

Робота з немовлятами та дітьми раннього віку

Загальні принципи:

Батьки можуть бути найкращими терапевтами (залучаються в процес реабілітації з перших днів)!

Цілі мають бути зосереджені на освіті, підвищенні частоти вокалізацій/звуків і збільшенні можливостей спілкування.

Мовленнєві цілі полягають у тому, щоб збільшити постановку приголосних і голосних, підвищити експресивність мови та навчити ротовому і носовому потоку повітря після відновлення піднебіння.

Перед операцією на піднебінні порадьте батькам заохочувати постановку звуків, які дитина може вимовляти, наприклад звуки в, м, н, л у комбінаціях приголосних голосних, наприклад вава, мама, лілія тощо.

Для розвитку мовлення та спілкування у немовлят:

- Імітуйте звуки щоб заохочувати немовля видавати його/її звуки та вводити нові сполучення голосних і приголосних.
- Видавайте грайливі звуки ротом, язиком і губами і нехай дитина повторює за вами. Спробуйте пограти в цю гру перед люстерком.
- Грайте в дитячі ігри та ігри на пальцях. Співайте пісні жестами рук і словами, які повторюються знову і знову.
- Визнавайте звуки дитини приділяючи їй/йому увагу, відповідаючи, киваючи та посміхаючись.
- Під час розмови з дитиною використовуйте жести та визнавайте її/його жести.
- Читання: Розгляд книжок це чудова діяльність! Спробуйте книжки, в яких є до чого доторкнутися і відчутти на дотик. Позначте малюнки в книзі. Вам не обов'язково читати слова, ви можете просто описати те, що відбувається. Заохочуйте дитину вказувати його/її рукою.
- Використовуйте кольорові книжки з простими малюнками. Вкажіть на ілюстрації, позначте об'єкти і використовуйте слова і звуки для опису об'єктів (наприклад, «му» для корови та «врум врум» для авто).
- Створіть особисті книжки за допомогою альбому для вирізок або фотоальбому з фотографіями членів сім'ї, домашніх тварин і повсякденних та знайомих предметів. Використовуйте вербальне та невербальне спілкування, коли ви і показуєте на малюнки і називаєте їх.
- Розмовляйте з дитиною під час годування, купання і гри – видавайте звуки, які представляють дії і рух. Використовуйте експресивний голос з різноманітною інтонацією і висотою.
- Імітація: заохочуйте імітацію рухових дій, на кшталт підняття рук, махання на прощання, удари по столу і удари ногами. Ви робите дію, називаєте її та заохочуєте немовля повторювати за вами. Коли він/вона це робить, послідовно робіть ваші рухи складнішими або витонченішими. Завжди в пари, з словами та звуками.
- Робота над знаками/образами/схемами для немовлят: спочатку ви рухаєте його/її руками, щоб навчити його/її прив'язувати знак до дії. Почніть із простих знаків, наприклад: піднята рука означає, «підняти мене»; Поплескування правої руки лівою

означає «більше»; Виставлення лівої руки наперед означає «досить»; Махання «пока-пока», коли хтось йде; Посилання поцілунків тощо

Для розвитку мовлення та спілкування у малюків:

- Створіть «сумку звуків»: наповніть сумку предметами (іграшками та предметами побуту), назва яких починається з однакового звуку (наприклад, м'яч, миска, молоко / печиво, пальто, палка). З експресивним обличчям і паузою для очікування, повільно витягуйте предмет з сумки і промовляйте його назву. Заохочуйте вашого малюка наслідувати ваші слова без тиску. Коли ваша дитина буде краще знати ці предмети, почекайте перш ніж вимовляти слово і подивіться, чи дитина сама його вимовить. Коли ваша дитина буде краще знати слова, починайте розширювати її/його словниковий запас, надаючи інформацію про предмет (наприклад, «ти читаєш це»), щоб побачити, чи буде дитина називати цей предмет самостійно.
- Нагадуйте малюку використовувати слова та за потреби надавайте словесну підказку. Наприклад, коли ваша дитина показує на щось, запитайте її: «Що ти хочеш... я хочу...». Якщо дитина принесла вам іграшку, зробіть паузу, щоб заохочувати словесне спілкування до початку гри.
- Коли ваша дитина робить запит або заяву одним словом під час гри або повсякденної діяльності вдома, покращуйте запит додавши підходяще слово та спонукайте імітацію, для того щоб заохотити використання розгорнутих висловлювань. Наприклад, фраза «молоко» стає «більше молока»/«більше молока, будь ласка», «м'яч» перетворюється на «коти м'яч» / «коти блакитний м'яч»/ «швидко коти м'яч».
- Надавайте дитині багато можливостей застосовувати прості звуконаслідування/слова і імітувати. Це можна заохочувати вправами на заповнення пропусків (наприклад, на старт, увага, марш!) або пропускаючи ключові слова в кінці пісень чи дитячих віршиків
- Часто читайте з дитиною. Вказуйте на малюнки і позначайте їх, а також давайте дитині можливість позначати ці малюнки (словами, знаками). Якщо дитина не позначає слово, позначте для неї/нього цей предмет. Змінійте спосіб розповіді історії кожного разу, коли ви читаєте книгу. Це збільшить частоту використання різної лексики.
- Говоріть про все, що робить ваша дитина і заохочуйте використання слів і імітацію. Дайте підказки замість прямих запитань, щоб заохотити вербалізацію; «Цікаво, що це цуценя робить...».
- Саботуйте середовище задля заохочення вербалізації. Наприклад, дайте дитині виделку замість ложки для йогурту, або одягніть шкарпетку дитини на свою голову замість ноги.
- Якщо це звучить як слово, зробіть це словом, і воно стане словом.
- Використовуйте лялькові будиночки, іграшкові кухонні набори, одяг, машинки вантажівки, потяги, м'які іграшки та подібні предмети (іграшки/предмети побуту) для розігрування типових сценаріїв, таких як відхід до сну, приготування обіду або похід до магазину. Використовуйте як слова, так і відповідні звуки, щоб посилити та заохотити розвиток вербальної комунікації; «Шшшш – я чую воду. Готуємо макарони. «мммм» – я люблю макарони. «Дінь Дінь Дінь» – закінчено «ой ой ой» горщик гарячий. «Мммм-смачно» - це так смачно.

Вправи для утворення нових приголосних:

- Моделюйте рухи губ і язика в дзеркалі, сидючи пліч-о-пліч з дитиною перед дзеркалом, і заохочуйте імітацію
- Надуйте щоки, а потім кілька разів постукайте по щоці і потроху випускайте повітря через губи
- Скрутіть або витягніть губи, вимовляючи «ууу», а потім кілька разів поплескайте рот, щоб сказати «в»
- Моделюйте конкретні цілі мовлення у складах з приголосних і голосних, як-от «па», «да», для заохочення імітації мовлення
- Використовуйте спеціальні ігрові дії та «використовуйте двогубну мову» в цих заходах
 - Використання бульбашок – скажіть: пускай бульбашки, «бульбашки», «я дую в бульбашки», «мама пускає бульбашки»

Полегшення утворення приголосних у ранньому мовленні:

Щоб збільшити тривалість і ритмічність продукування:

- використовуйте прості повторювані рухові дії - підстрибування на м'ячі, повторюючи склади в такт руху дитини

Для зв'язування звуків зі значенням слів

- використовуйте пісні з простими або повторюваними звуковими послідовностями

Для полегшення приголосних

- вживайте наголошені склади **-дитя**

Для полегшення **к і г** приголосних

- використовуйте слова з **к** та **г** в кінці слів/складів і в словах перед голосними

Для полегшення приголосних на кінчику язика (**т і д**)

- використовуйте **т** та **д** перед голосними

Полегшити продукування приголосного на новому місці артикуляції

- вживайте слова, в яких є інший приголосний на тому ж місці артикуляції

Для полегшення фрикативів **с, з, ш, щ**

- вживати слова, в яких **с, з, ш, щ** розміщено між голосними

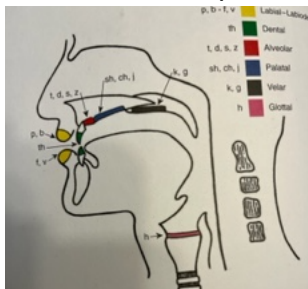
Логопедичні прийоми лікування компенсаторної артикуляції:

Гортанні змички, як правило, помилково продукують замість проривних приголосних. Місцем артикуляції цього звуку є голосовий апарат за допомогою клапанів голосової складки. Гортанні змички можуть створюватися з будь-яким розміщенням органів рота, тобто дитина розташовує язик або губи так, ніби вона точно вимовляє приголосний, але одночасно артикулює (співпродукує) гортанну змичку. Будьте обережні, щоб не посилювати спільне виробництво цих звуків; це може вести до зниження зрозумілості мови та уповільнення успішних результатів терапії.

Загальні принципи лікування:

Стратегії та техніки, що використовуються в терапії, включають:

- Введення м'якого шепоту або використання тривалого /x/, щоб припинити гортанні змички та навчити легкому ротовому потоку повітря з відкритою голосовою щілиною.
- Вставка /x/ після усних проривних приголосних, щоб перешкодити використанню гортанних змичок перед початком голосних [наприклад, «п(x)оп» для «поп»].
- Навчання слухового розрізнення між правильною вимовою та компенсаційною помилкою з метою полегшення самоконтролю мовлення.
- Надання візуальних підказок, в тому числі
 - використання латеральної діаграми або моделі рота для візуальних підказок розміщення.

- вказуючи на губи/язик, щоб підказати розташування;
 - використання візуальних сигналів потоку повітря (наприклад, використання пір'я для демонстрації);
 - використання дзеркала для спостереження за артикуляційним положенням
 - сядьте пліч-о-пліч, щоб дитина могла бачити відображення себе та терапевта.
- Надання словесних підказок, на кшталт інструкцій щодо правильного розміщення та способу/потoku повітря. Обов'язково розрізняйте постановки – навчіть розрізняти між звуком рота, звуком горла та звуком носа. Використання креслень і схем може бути корисним для досягнення цієї мети.
- Надання тактильних сигналів, наприклад
- обмацування мускулатури шиї, щоб допомогти визначити неправильне розташування для голосових змичок, а також глоткових змичок і фрикативів;
 - відчуття випущеного подиху на руці під час постановки плзівів;
 - використання закладення/затискання носа (оклюзія носа), щоб дати людині можливість відчути тиск ротової порожнини та запобігти помилкового носового потоку повітря.

-Використання встановлених логопедичних методів і технік (наприклад, мінімальні пари (слова , що схожі за звучанням, пароніми), традиційна ієрархія формування (враховування традиційної ієрархії формування звуків)).

Щоб досягти постановку ясенних проривних (передньоязикові зімкненні):

-Вимова /н/ з носовою оклюзією, щоб досягти /д/

-Пошепки /н/ з носовою оклюзією, щоб досягти /т/

-Виробити /с/ і "зупинити" повітряний потік

-Видайте 'th' (можна починати з міжзубного звуку С), втягніть язик і "зупиніть" потік повітря

-Використовуйте формування звуку від /п/ до /т/-моделі /п/, а потім перейдіть від створення смішного /п/ язиком. Висуньте язик між губами та знову видайте звук «п». Далі перемістіть язик тільки до верхньої губи, потім до верхніх зубів, потім, нарешті, за верхніми зубами.

Для досягнення м'якопіднебінних проривних (або фарингальних, задньоязикових):

- виробництво нг з носовою оклюзією для досягнення /г/

-Продукуйте /т/ або /д/, натискаючи на кінчик язика

-Нехай дитина вдає, що полоסקає горло, закинувши голову назад - будьте обережні, щоб не зміцнити продукцію глоткових змичок

-Техніка шепоту для усунення гортанних змичок